

4TH INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON ENHANCED LANDFILL MINING - A 'Locals' perspective towards social acceptance of the Closing-the-Circle project in Houthalen-Helchteren

(Het standpunt van 'De Locals' ten opzichte van de sociale aanvaarding van het Closing-the-Circle project te Houthalen-Helchteren)

Maurice Ballard^{1,2}, Jürgen Becherer^{1,2}, Kevin Coeymans², Evy De Block^{1,2}, Geert De Bruyn², Louisa De Coster^{1,2}, Jean De Schutter^{1,2}, Johan Lemmens², Ludo Philipsen^{1,2}, Felix Schroeyers², Herman Timmers^{1,2}, Geert Vandebeek², Peter Vanhemel², Greta Vannuffelen².

¹ CleanTechPunt vzw, GreenVille, 3530 Houthalen-Helchteren, Belgium

² De Locals, GreenVille, 3530 Houthalen-Helchteren, Belgium

Ontstaan:

Waarom nemen burgers het initiatief om een 'Locals Werking' op te starten

In 2010 werd eerste ELM symposium georganiseerd te Houthalen-Helchteren te Molenheide (België). Dit was een initiatief van een Multi-actor research consortium samen met het bedrijf Group Machiels die de Remo stortplaats exploiteert. Maurice Ballard nam het initiatief om naast de wetenschappelijke wereld ook een vertegenwoordiging van de "Lokale bevolking" uit te nodigen om "samen" de bezorgdheden van lokale onder de aandacht van de congresgangers te brengen.

Na dit congres waren De Locals, een zuiver burgerinitiatief, er van overtuigd dat deze "werkgroep" ook na dit eerste congres verder gezet moest worden.

Mensen ontwikkelen soms een activiteit of een protest omdat ze dit geleerd hebben of op basis van een draai- of leerboek. De Locals is een initiatief van en door De Locals, een nieuw concept, ontstaan door het samenbrengen van lokale burgers die elk hun bijzondere kennis inbrengen en samen een unieke samenwerking wisten te realiseren. De Locals gedreven door een zoektocht naar kennis, gegroeid uit de dynamiek van mensen die oprecht bezorgd zijn én die oprecht alles willen weten. Maar vooral gedreven om het CtC project tot in het kleinste detail te begrijpen.

"De Locals" is een werkgroep van omwonenden, voornamelijk afkomstig uit de directe omgeving van Houthalen-Helchteren en Heusden Zolder en werkzaam binnen de doelstellingen van vzw CleanTechPunt. Tegenwoordig bestaat de groep uit 14 geïnteresseerde en **uiterst kritische mensen** uit de onmiddellijke omgeving die met argusogen het hele toekomstproject tot in de kleinste details onder de loep nemen

en blijven opvolgen. Duidelijk is dat De Locals gekozen hebben voor een dialoogmodel. Het opvolgen van een dergelijk project over 6 a 7 jaar is wel volledig vrijwillig, maar niet meer vrijblijvend. En daar willen we nu meer mee doen...

Doel:

Vraag vertrouwen, geef vertrouwen

De Locals hebben duidelijk gekozen om uit het conflictmodel te stappen en op alle niveau's in overleg te gaan en zo de ontwikkelingen omtrent het **Closing the Circle**-project van Group Machiels op de voet te volgen en mee te sturen. Zij hebben vertrouwen in de technologische en wetenschappelijke wereld maar blind vertrouwen lijkt ons niet het verstandigste! Ze worden begeleid door M. Ballard, voorzitter van CleanTechPunt, die de principes van circulaire economie als geen ander kent. Hun bijeenkomsten worden steeds met bijscholing over verwante onderwerpen gecombineerd. Hiervoor leggen ze contact met de wetenschappelijke wereld, overheid en bedrijven. Zij bevragen zich en laten zich informeren door de beste wetenschappers, kennisinstellingen, bedrijfsleiders, technologiehouders, overheidsbesturen en hebben zo reeds meer dan 45 Locals Meetings georganiseerd plus meer dan 25 werkvergaderingen die hen inhoudelijk sterk hebben geïnformeerd. Dankzij kennisinformatie uit eerste hand willen De Locals samen met hun onafhankelijke positie hun verworven kennis verder delen met de omwonenden. Centraal staan methodes om bezorgdheden van burgers te vatten, om naar bedenkingen van omwonenden te luisteren, bezwaren te analyseren en daar de essentie uithalen als basis voor dialoog om gezamenlijke oplossingen te zoeken.

Werking:

Kritisch benaderen en toch openstaan voor veranderingen

Voor het 'impact'-aspect stellen De Locals zich eerder behoudsgezin, bufferend en controlerend op. Deze benadering wil garanties bieden op de controlebaarheid van het transitie-experiment en de transparantie en goede opvolgbaarheid van de CtC operations die idealiter betrouwbaar en zonder hinder of nadelige gevolgen op korte of lange termijn dienen te verlopen. Verder willen De Locals hiervoor convergerend werken en verschillende punten op vlak van onderzoek omtrent gezondheid, veiligheid en milieu verbinden.

Anderzijds realiseren ze dat ELFM de kans biedt om een definitief sluitstuk te schrijven voor het oude afvalverwerkingsverhaal in onze gemeente. In de plaats van integraal verbranden en integraal storten worden nu technologieën ontwikkeld om circulaire economie in te zetten in alle mogelijke vormen. Belangrijk hierbij is het voorzorgsprincipe op vlak van milieu, gezondheid en veiligheid, en hoe dat zich verhoudt tot het voortschrijdend inzicht m.b.t. kenmerken van materialen en nieuwe productie- en behandelingswijzen.

Ten aanzien van het maatschappelijk debat, stellen De Locals zich eerder verkennend en stimulerend op. Naast het zoeken naar de noodzakelijke garanties en het installeren voor de nodige mechanismes en communicatie hiervoor, kan ook nog gezocht worden naar bijkomende voordelen en baten voor de lokale bevolking. Wat kan het CtC project eventueel concreet ten goede betekenen voor de omwonenden en de lokale gemeenschap? Zijn er enkel positieve gevolgen mogelijk op lange termijn of misschien ook op korte termijn? Welke elementen zouden het CtC project intrinsiek aantrekkelijk kunnen maken, en is dit mogelijk of ziet men alleen maar nadelen waarvoor men enkel kan proberen te compenseren?

Wat drijft hen om dit meer dan zeven jaar vol te houden

Het gaat hier duidelijk om een project van groot maatschappelijk belang. Zowel op het vlak van milieu, economisch als technologisch. En natuurlijk na zeven jaar mag de vraag gesteld worden, wanneer wordt het project gerealiseerd en welke kennisverbreding is nog nodig? Natuurlijk is de voorbereiding van een project meestal een theoretisch benadering die we zo concreet mogelijk willen “aanvoelen”. Pas dan kunnen we aan de praktijk “meten” hoe realistisch voorstudies de realiteit hebben benaderd. Dit was ook één van de redenen waarom De Locals veel belang hechten aan de impact van proefopgravingen, transport en opslag van (later) te verwerken afvalstoffen op diverse milieuparameters. Nog belangrijker wordt het weten hoe de omwonenden zullen reageren op deze, voor hen geheel nieuwe vorm van exploitatie en de mogelijk hinder die dit zal meebrengen...

Eerst als ‘De Locals’ geïnformeerd worden, dan omwonenden informeren

In de eerste plaats realiseren we als ‘De Locals’ wat het belang is van correcte én eerste hand informatie. Zij willen niet reageren op alleen maar ‘geruchten’ maar wel op feiten. Zij durven zich ook vragen stellen zoals; “Is het niet beter om stortplaatsen op te ruimen als we weten dat oudste stortplaatsen zonder beschermende folie laag werd ingericht? En hebben we dan niet -hier en nu- de verantwoordelijkheid om ons milieu veilig te stellen voor onze kinderen en komende generaties?”

Uitgangspunt van De Locals was om als groep in eerste instantie goed geïnformeerd te zijn. Daarna kwam de vraag: kunnen buurtbewoners akkoord gaan met een dergelijk project in hun woonomgeving? En hoe zouden buurbewoners reageren als ook zij geïnformeerd zouden worden op basis van ‘eerste hand informatie’? Dit is toch een belangrijke én noodzakelijke stap tot een gedragen project die maatschappelijk relevant is op zowel terug beschikbaar stellen van herstelde natuur, open ruimte als het herwinnen van grondstoffen én energie.

Samen hindernissen overwinnen:

“Inspraak zonder inzicht, levert uitspraken zonder uitzicht.”

Gefundeerd akkoord / niet akkoord gaan vereist in beide gevallen dat iedereen goed begrijpt waarover het intrinsiek gaat. Vanuit een kritische benadering weten we dat overheid en bedrijf de samenleving wil overtuigen om dit project doorgang te doen vinden want;

- het is niet omdat men kennis heeft over het project dat men ook onmiddellijk akkoord kan gaan met de implementatie ervan.
- maar wil men ons als omwonden hierin akkoord doen gaan is de eerste stap dat men begrijpt wat hier zal gebeuren én hoe, inclusief het gebruik van nieuwe technologieën en processen.
- ook als we het begrijpen én niet akkoord gaan dan kunnen we met goede omschrijving motiveren waarom we niet akkoord zijn.
- en daar begint dialoog een basis te vinden, namelijk op basis van juiste kennis en juiste inzichten kunnen gefundeerde bezwaren exact geformuleerd worden.
- deze geformuleerde bezwaren, daar willen zowel kennisinstellingen, wetenschappers als bedrijfsleiders naar luisteren.
- zelfs de politiek zal hierin geïnteresseerd zijn.
- deze vorm van samen informatie en kennis delen, en naar elkaars argumenten luisteren zijn stappen om naar een maatschappelijk gedragen project te evolueren.

De Locals zien het daarom als een zéér belangrijke opdracht om samen met de wetenschappelijke wereld complexe informatie inzake ‘moderne en vooruitstrevende stortplaats ontginning’ begrijpelijk te ‘vertalen’ naar de bevolking toe rekening houdend met de heersende maatschappelijke thema’s en hun redenen van weerstand. Als Locals ervaren we dat gecontacteerde wetenschappers en deskundigen ons tijdens zovele Locals Meetings met veel enthousiasme informeerden. Dat geplande lezingen van 2 uur uitliepen tot 4 uur zonder te vervelen en dat Locals meetings van 19:00u tot 22:00 uur soms uitliepen tot 23:30u! Al onze vragen naar toelichting werden steeds uitgebreid en met enthousiasme beantwoord. En dit werd door De Locals telkens bijzonder gewaardeerd.

“Het enige middel tegen angst is kennis”.

Het aanpakken van weerstandsdrempels in voorliggende project zal nooit overtuigend zijn door de economische-, technologische- en milieu voordelen telkens opnieuw te herhalen maar wel door leemte aan kennis bij de bevolking in te vullen met objectieve en onpartijdige informatie. Belangrijk is om een duidelijke en gerichte communicatie aan een juiste tempo te leveren zodat veronderstellingen en onduidelijkheid worden weggewerkt. Het is niet de bedoeling de mensen zoals de missionarissen het deden, te overtuigen, maar wel om hen voldoende objectief wetenschappelijke argumenten aan te reiken waardoor zij zichzelf kunnen overtuigen.

Anderzijds, wanneer ook gemotiveerde burgers, zonder inhoudelijke kennis, maar op basis van bepaalde veronderstellingen of aannames bezwaren of opmerkingen

ontwikkelen zien ze deze - zéér dikwijls gefrustreerd - afgewezen worden als 'ongegrond'. Dit creëert geen basis om projectaanpassingen te bekomen, noch om het project tegen te houden. Wat veel erger is omdat heersende weerstand blijft bestaan, het maatschappelijk draagvlak verder wordt ondermijnd en een indruk opgewekt wordt van "niet gehoord worden" terwijl dit deel van de bevolking ook oprecht bezorgd is.

Trouwens, mensen hebben het recht om bezorgd te zijn. Met een geschiedenis van overlast zoals stof, stank en overlast van verkeer in hun straat worden de bewoners rond de Remo stortplaats zeer achterdochtig. 10 jaar nadat al deze hinder is gestopt zou dit helemaal opnieuw beginnen? Bezorgd over straling risico's? Wat is de impact van stof bij het afgraven van de deze stortplaats? Zullen we weer moeten leven met stankhinder in onze tuin tijdens onze jaarlijkse familiebarbeque? Zal dit impact hebben op onze gezondheid? Dit zijn allemaal zeer terechte vragen waarbij iedere vraagsteller het recht heeft op een duidelijk en eerlijk antwoord.

Dit zijn juist de redenen waarom De Locals hun opdracht na de eerste EFLM conferentie te Helchteren wilden verderzetten. Wij stellen niet alleen deze vragen maar krijgen ook de antwoorden. Maar men dient ook te aanvaarden dat iedere beantwoorde vraag daarom niet onmiddellijk datgene is wat we zo graag willen horen. Dit kan wel een reden zijn voor verdere onderzoek of meer opvolging. Ten slotte: het gaat om een project in ontwikkeling waar ruimte moet zijn voor – hoe kan het ook anders- evolutie en voortschrijdend inzicht én waar De Locals met hun werking invloed op willen uitoefenen.

"Het argument dat men geen antwoord krijgt op gestelde vragen is meer een strategische keuze dan een eerlijk argument".

Een van de meest misleidende argumenten die men kan opwerpen is: "Wij hebben op onze vraag nog steeds géén antwoord gekregen". Dit duidt meestal op weinig ambitie om project te begrijpen. Er is zoveel kennis en deskundigheid in Vlaanderen met zoveel bedrijven en kennisinstellingen dat op zoek gaan naar antwoorden echt niet moeilijk is. Weet vooral dat het bedrijf dat Remo-stort wil ontginnen zelf deze technologieën niet ontwikkelt maar ze meestal inkoopt. Haar verdienste ligt vooral in de toepassing waarvoor deze technologieën worden ingezet en het businessplan dat hierrond wordt ontwikkeld. Meer zelfs, de geloofwaardigheid van bekomen informatie wordt alleen maar groter door ze rechtstreeks in te winnen bij deze (technologie) bedrijven of concurrerende bedrijven.

Tegelijkertijd mag men ook verwachten dat een project van deze omvang in alle stappen die het project doorloopt "de tand van de kritiek moet kunnen weerstaan". Anderzijds mogen er bij ernstige kritische opmerkingen ook ernstige argumentaties tegenover staan!

"Informeren zonder polariseren"

Een belangrijk thema is hoe we de lokale bevolking kunnen informeren terwijl de polarisatie reeds lang in gang werd gezet. Polarisation hoeft in principe geen probleem

te zijn als het tot doel heeft om problemen scherp te stellen of om onduidelijkheden te accentueren. Anders wordt het wanneer 'niet informeren' een duidelijke strategie wordt om te blijven vertellen wat men graag wil horen of geloven.

Bij De Locals wordt elk argument pro en contra het CtC project met ernst gewikt en gewogen, hetgeen in schril contrast staat met typische tegenstanders van het project, die zich vaak profileren als deskundigen. Bovendien zijn in de volksmond enige onderbouw en/of bewijzen vaak ver te zoeken en worden onjuiste argumenten zondermeer opgepikt door de media, voor wie 'nieuws waarde' primeert op correctheid. Dit verhoogt de kans dat men bij voorbaat het graf delft voor het CtC project nog voor het van start gaat. Daarom is het belangrijk om een continue stroom van betrouwbare, onderbouwde informatie naar de omwonenden toe te organiseren én iedere vorm polarisatie wordt vermijden.

Uit de enquête 'Wat weten de omwonenden over de plannen van het Remostort?' (Enquête afgenomen door De Locals begin 2016) bleek dat er bij de omwonenden van het CtC projectgebied een behoefte was aan meer begrijpbare, onpartijdige en correcte communicatie m.b.t. het CtC project. Hierbij werden 'De Locals' gepercipieerd als een betrouwbare bron. Dit wordt trouwens ook beoogd door het open karakter van De Locals organisatie: iedereen is welkom om te participeren in de groep.

Een andere belangrijke vaststelling was het gebrek aan interesse voor het bijwonen van enige vorm van informatiemarkt georganiseerd door het bedrijf zelf in samenwerking met de gemeente ook al werden hier heel wat inspanningen geleverd om dit zo goed mogelijk te doen. Vandaar dat de voorgaande evenementen georganiseerd door het bedrijf - waarop de Locals ook aanwezig waren om de mensen te informeren - nooit het gewenste resultaat bereikt hebben.

Dit is dan ook dé reden waarom De Locals zelf willen starten met een communicatieproject waarbij de omwonenden rechtstreeks worden betrokken door in te spelen op hun grootste bezorgdheid: de gevolgen voor hun gezondheid en het milieu.

Resultaten van het toepassen van Citizen Science, georganiseerd bij de omwonenden door De Locals en gebaseerd op externe wetenschappelijke analyses van emissie en immissie data worden samengebracht met de meetresultaten van de exploitant om te laten analyseren door onafhankelijke medische deskundigen. Dit levert neutrale conclusies op die op hun beurt door De Locals begrijpbaar terug gecommuniceerd worden naar de bevolking. Naast een doorgedreven communicatie naar de bevolking toe, zijn wij ervan overtuigd dat we op deze wijze de interesse bij de bevolking kunnen opwekken om zo het project en hun bekommernissen samen te delen en oplossingen te zoeken.

“Een niet afgesloten verleden draagt je levenslang mee!”

Het zou te simpel zijn om het NIMBY syndroom in te roepen als argument om de bezorgdheden van omwonenden te minimaliseren of te stigmatiseren.

Er dient een basis van wederzijdse vertrouwen ontwikkeld te worden waar enerzijds het bedrijf alles aan doet om hinder in een vroeg stadium te detecteren en effectief in te grijpen nog voor hinder door buurt wordt waargenomen. Anderzijds dienen buurtbewoners met hun bezwaren en opmerkingen in open dialoog met het bedrijf direct en effectief te communiceren zodat beide partijen gebaat zijn in de uitwisseling van hun informatie.

Mensen hebben het recht om oprecht bezorgd te zijn over kwaliteit van wonen en gezondheid.

Wij zijn ervan overtuigd dat zij die een verleden meeslepen dat nooit gehoord werd, absoluut gehoord moeten worden. Geef hen het recht op een breed forum want anders blijven ze dit forum opzoeken. Maar laat ons hen ook meenemen in een wereld die verandert en waarvan zij ook deel uitmaken. Het zal tenslotte deze groep van mensen zijn die uiteindelijk de grote verschillen tussen vroeger en nu kunnen duiden. Ook als ervaringsdeskundigen. Geef hen dit recht. Want zij kunnen nu niet inschatten hoe sterk technologieën, bedrijfsvisies en de nood aan het terugwinnen van grondstoffen en energie ons zicht op afval totaal heeft veranderd...

...